

KONCERTNI GLASNIK ŠT. 15

SEZONA 1936/37

A D A M I Č E V

ORKESTRALNI KONCERT

V petek 12. februarja 1937
Velika filharmonična dvorana
Začetek točno ob 20. uri

S P O R E D :

Ljubljanski akvareli. Suita za godalni orkester

Jutro na Rožniku

Tivolski ribnik (*barkarola*)

V cerkvi sv. Florijana (*preludij in fugeta*)

Na Gradu (*Marcia in modo antico*)

Pri Sv. Krištofu

V Zvezdi — Nunski samostan (*Scherzo*)

Dve turkestanski ljubavni pesmi za mali orkester

Lento con amore

Con anima

Tatarska suita za veliki orkester

Andante

Largo-energico

Lento

Vivo

Iz moje mladosti. Suita za veliki orkester.

Ob zibeli

Mož z medvedom

Sveti trije kralji

Mati je bolna

Pripovedka

Potrkan ples. Scherzo za veliki orkester.

Dirigent: Drago Marijo Šijanec

Orkester: Orkestralno društvo Glasbene Matice

Orkester drž. konservatorija

Radijski orkester

Člani Podzveze godbenikov.

Koncert Emila Adamiča.

Le prepozno se ponavadi spomnimo dela svojih in prav nič ni razveseljivo dejstvo, da se vrši nocoj prvi koncert, čigar spored obsega izključno Adamičeve orkestralne skladbe. Vedno znova tožimo, da manjka slovenskih skladb za orkester, a evo celoten večer kompozicij najbolj slovenskega skladatelja, ki ni zaslužil, da mu je bil posvečen večer šele po njegovem odhodu od nas v nepovračljivost. Toda usoda je prehitela vse račune: kdo bi bil slutil, da bo ta krepki mož, poln sil in zanosa, tako nenadno klonil v večnost, ne da bi bil dokončal ali vsaj zaokrožil svoje življenjsko delo? In v pričakovanju vedno novih in vedno močnejših del njegovega peresa, smo zamudili mnogo prilik, da prikažemo njegov kompozicijski lik. Naj bo današnje posvetilo mal doprinos h karakterizaciji tega skladatelja, čigar trud in uspeh sta bila namenjena napredku naše glasbe v vseh področjih!

Spored, ki ga navaja nocojšnje slanje, še dolgo ne obsega vseh orkestrskih del Emila Adamiča. Manjkajo tu tri skladbe za godalni orkester, njegovo predzadnje orkestrsko delo, manjka fantazija na koroške narodne, s katerimi je zaključil svoje življenje, kakor ga je bil začel z narodno pesmijo, in ki so po smrti prejele nagrado pri razpisu naše radijske postaje, manjkajo posamezni manjši umotvori, napisani priložnostno za Orkestralno društvo Glasbene Matice, ki mu je bil pokojnik dolgo časa vodja in vedno mentor, in še je bilo treba vsled dolžine sporeda opustiti nekaj posameznih stavkov suit. Vendar bo izbira posebno značilnih del mogla prepričati poslušalca, da je z Adamičem šel od nas obsežen, vedno neutrudljiv in svež duh, pripravljen za nove vtise, nikdar zaprt in zakrknjen, a vendar pogreznjen vase in ves naš. Mislim, da je bil Adamič oni skladatelj, ki je — zavedno ali podzavestno, a zato nič manj očitno — dal svojim skladbam duha naše grude, dasi je rad uvajal vanje spomine bivanja v srcu sorodni Rusiji. Iz sinteze teh dveh karakteristik si je ustvaril svoj samobitni slog in izraz, družec širokogrudnost sarmatskih poljan z ljubkostjo slovenskega gričevja, prešernost naših goric z otožnostjo turkestanskih pustinj.

V tem znamenju nam ga kaže tudi nocojšnji spored. Na prvem mestu poklon kraju, ki ga je ljubil in zaničeval kakor njegov pisateljski sotrpin. Ivan Cankar. »Ljubljanski akvareli«. Ni čuda, da se skladatelj povzpne spčetka na Rožnik — ni Grad značilen za Ljubljano, nego je Rožnik, raz katerega je tudi Ivan Cankar zrl v dolino Šentflorjansko. »Jutro na Rožniku« je poletno: izpod ptičjega žgoljenja se dviga žarka melodija vzhajajočega solnca. »Tivolski ribnik« je originalna aplikacija petdelnega ritma, ki ga je Adamič občutil kot prav slovanskega. »V cerkvi sv. Florjana« je slika intimnega bogoslužja, ki ga kratki fugato h koncu — spet v petdelnem taktu — šele iztrezni k rituelnosti. »Na Gradu« je koračnica v menjajočem se ritmu s triom, ki pričara nastrojenje rokokoja. Poln zlih slutenj je peti stavek »Pri Sv. Krištofu«, medtem ko je

zaključek »V Zvezdi« razposajena slika malomeščanske zabave, ki jo zmoti le pogled na nunski samostan — trio veselega scherza.

V velikem orkestru je scherzo »Potrkan ples« posrečen poskus orkestracije originalnega narodnega plesa, živ in efekta siguren.

»Iz moje mladosti« je naslov programski suiti, ki nam kaže Adamiča od njegove najznačilnejše strani. V petih stavkih nam predstavi skladatelj mladostne vtise, ki so bili dovolj jaki, da jih čas ni mogel več zabrisati. Podal je o njih sam najbolj autentično razlago, ki jo tu ponavljam:

1. Ob zibeli. Mati ziblje dete in ga uspava. Otrok zaspi in mati sanja: dete raste in se veselo igra. Dete se prebudi; znova ga mati umiri. Sanja dalje: dete raste, doraste v mladeniča. Junak bo, slaven, od matere pojde! Oženi se, veselo svatbo praznuje, mati ostane sama! Kje bo sin, ko pride ponjo smrt? Nemirno dete jo predrami iz sanj. Mati mu zapoje in sama sredi pesmi zaspi ob zibeli.

2. Mož z medvedom. Deca se vsiplje iz vseh strani. Mož z medvedom je tu! Medved pleše, mož-siromak vrti lajno in s klobukom v roki, pogled bolan, prosi. Otrokom zabava — njemu grenki kruh. Medved pa se nerodno vrti in zadovoljno renči.

3. Sveti trije kralji. Koledniki prihajajo! Gašpar, Miha, Baltazar, vsak s svojim spremstvom. Vsak se pred nastopom globoko prikloni in ko odpoje, zapojejo skupaj, se poklonijo in odidejo.

4. Mati je bolna. Žalosten se otrok igra v mislih na bolno mater. Kaj bo, če umre? Skoči k materini postelji. Mati mirno spi. V iskreni, globoki molitvi prosi dete za materino zdravje in se umiri.

5. Pripovedka. Vsako leto zahteva strašni zmaj mlado deklico kot žrtev. Žreb odloči, da mora letos pasti kraljičina. Čaka na svojo usodo in že se čuje zmajevo rjojenje. Prihaja mlad, neznan kraljevič, ki hoče rešiti kraljičino. Začne se boj, v katerem zmaj izgubi vse svoje glave in se zvija v smrtnih mukah. Iz dalje pa se čuje žalni spreved, ki naj bi prinesel nazaj v grad, kar je ostalo od kraljičine, namenjene smrti. Tedaj pa kraljevič zmagoslavno pristopi k svatbi z oteto kraljičino.

Obe ostali suiti sporeda sta nastali v ujetništvu v daljnem Turkestanu ter nosita pečat eksotike. »Dve turkestanski ljubavni pesmi« sta napisani za komorni orkester in sta prežeti prilagodljivosti v ritmu in melodiki. Isto značilnost očituje tudi »Tatarska suita«, ki obsega štiri stavke: Andante — v stepi, Largo — dekle iz Batkana, Lento — Črna voda in Vivo — Tatarski ples, slike iz divje tujine, polne melanholije, prvobitnosti in posebnega, eksotičnega čara, a obenem verno zrcalo duše tjakaj zanešenega našega človeka.

Tako nam Adamičev orkestralni spominski večer nudi bogastvo in pestrost njegovega dela in nam obuja znova neutolaženo obžalovanje, da nam ga je krivična usoda iztrgala iz srede predragocenega snovanja.

L. M. Š.

Izdala Glasbena Matica v Ljubljani. — Odgovarja Karel Mahkota.

Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

1937-1940

2015 / 3313 / 12